Recordant a Francesc Riuró i Llapart

per Pere Canton i Playà[1]

[1]Secretari de l'Associació Arqueològica de Girona

INTRODUCCIÓ

Hi ha alguns dies en la vida de les persones que deixen un rastre que persisteix en la memòria, circumstàncies que trasbalsen la monotonia i que fan reflexionar.

Era un dissabte de tardor, el sis de desembre de 2008; el matí a Roses s'aixecà embromat, de tan en tan el sol es deixava veure i la seva escalfor es feia agradable; en l'ambient hi havia entaulada una lleugera brisa marina que despertava els sentits olfatius. Com d'altres vegades decideixo enfilar-me en algun turó de l'entorn, per contemplar la vila des de un lloc elevat. Caminant m'arribo al cim del Puig-rom; la coneixença del territori exigeix una mica d'esforç. Del lloc s'albira una mar dilatada i profunda d'un blau intens. El pintor Joaquim Mir, va comentar *"La sorra del golf de Roses és la més bella del món"*.

Des del lloc conegut com Puig de les Muralles, on hi ha un Castrum visigòtic del segle VII d.C., el qual conserva tota la impressionant solidesa dels seus murs, contemplo el golf de Roses amb el poble als meus peus i al fons les primeres neus del Canigó; no bufa la tramuntana, paraula que vol dir "darrera de les muntanyes", o sigui del nord, la qual cosa és d'agrair. El color que la llum produeix damunt d'aquesta geologia és un espectacle únic; al lloc es respira una tranquil·litat paradisíaca. He de confessar que aquest és un àmbit que m'agrada i naturalment no em canso mai de mirar-lo, l'he vist en tots els temps. Assegut sobre les pedres mil·lenàries hom té una sensació de llunyania elevada, aquí medito sobre el pas de les civilitzacions de l'indret i l'entorn; sobre la duríssima forma de vida dels nostres ancestres, que contrasta amb les comoditats del moment present, i és que fa dos dies, en el rellotge del temps, que els pobladors d'aquestes contrades eren persones sofertes, que vivien del dur treball de la terra i el mar amb resignació i molt probablement amb l'esperança de temps millors.

En aquell passat no gaire llunyà els faldars de les muntanyes eren curosament aprofitats pel conreu de la vinya i l'olivera; les parets de pedra seca que sobresurten entre els matolls son muts testimonis materials d'aquest gegantí esforç de generacions, és un paisatge format per segles de conreu continuat ordenat i modest, una acumulació de treball humà, trencat quan la vinya a finals del segle XIX i principis del XX fou castigada per la fil·loxera; i el mar, sempre inhòspit, proporcionava el complement a la precària economia familiar.

Curiosament l'home d'avui vol retornar tímidament a l'ahir, amb els mitjans tècnics actuals torna de nou a replantar la vinya i l'olivera; productes que els grecs fa més de 2.500 anys van introduir per aquesta costa.

Reprenc el camí, prossegueixo per un corriol en direcció a llevant descendent, i després de passar la riera la Cuana, a la corba dita de la ferradura, pujo un petit replà dominant; al lloc s'aixeca majestuós el dolmen megalític conegut amb el nom de la Creu d'en Cobertella, el qual s'assenta impertorbable en aquest paratge, i és l'element principal d'aquesta geografia. Fou declarat monument historicoartístic el març de 1964 **(figura 1)**.

L'espai té un encant aspre i feréstec i una olor embriagadora de vegetació assolellada i aromàtica. Si el dolmen pogués parlar ens explicaria, que fa molt de temps estava voltat d'un esplèndid bosc d'alzines i pins, que l'aigua corria pels torrents propers, i que l'home ja s'hi passejava abans de la seva construcció.

Em quedo captivat una vegada mes contemplant l'estructura pètria d'aquest imponent megalit - diuen que és el mes gran de Catalunya -, em pregunto quina força sobrenatural va moure aquella comunitat de ramaders – agricultors (pastors pagesos) per tallar, transportar i aixecar aquesta immensa llosa granítica de 18 tonelades de pes; per donar aixopluc i descans etern als seus finats. Podem dir que és tot un privilegi poder gaudir de la contemplació d'aquest ancestral monument encara dret.

Curiosament en aquells moments en va venir el pensament el senyor Riuró, el qual l'any 1957 va excavar i refer el dolmen tal com el trobem ara. Esdevingué però l'hora de dinar, el sol s'havia desvetllat i acaronava les mil·lenàries pedres. Sense pressa emprenc el camí de retorn cap a Roses, per un sender que baixa paral·lel a la carretera que duu a la Cala Montjoi, tot descendint observo les penyes del Cau de les Guilles (figura 3); en el paisatge de terra endins hi havia una diluïda malenconia tardorenca, presagi d'algun esdeveniment.

A les vuit del vespre, ja fosc, em truca la neboda del senyor Riuró per donar-me la trista notícia; Francesc Riuró feia unes hores que era mort. Tres setmanes abans el vaig veure per última vegada, al seu domicili de Girona, junt amb la seva estimada esposa Concepció Carbó, i res feia preveure que seria la darrera. Trobaré a faltar aquelles llargues estones de conversa, en les quals sempre sortia Roses, un poble que va estimar i portava a la memòria.

CONJUNT MEGALÍTIC

Habitada des de temps remots (Paleolític inferior), Roses posseeix un dels itineraris megalítics més complerts i impressionants de la Costa Brava. Tres dòlmens conserven el record dels ancestrals pobladors; la Creu d'en Cobertella, el Llit de la Generala i el Cap o Turó de l'Home. Cal afegir-hi tres menhirs, Casa Cremada I, II i III; la cova-dolmen del Rec de la Cuana, i la cista de la Casa Cremada.

La joia megalítica de Roses és l'imponent dolmen conegut com la Creu d'en Cobertella (figura 1). Aquesta construcció de pedra s'emplaça a una altitud de 158 metres sobre el nivell del mar, en el paratge amb el topònim La Cuana o Torre del Sastre, en un replà dominant del puig d'en Marès, amb l'entrada orientada a migdia. Pertany a la categoria de sepulcre de corredor, amb cambra trapezoïdal i passadís; la seva construcció es pot situar en la segona meitat del IV mil·leni a.C. Emplaçat al bell mig d'una geologia implacable i grandiosa, ha vist el pas de més de 150 generacions humanes, un constant trànsit ètnic. Aquest bressol de la prehistòria rosinca està documentat des del segle XIII, en l'Edat Mit-

jana, conegut amb els noms de petra COAPERTA (1214), i petra COOPERTA (1233). A l'entorn, segons testimonis, hi va haver una creu de ferro força gran, alçada sobre un piló de pedra bastil amb morter; probablement per recordar un fet singular, ja que aquesta creu no marcava cap terme ni cap cruïlla.

En direcció est, a uns 3 metres del dolmen hi ha restes molt malmeses d'una masia, edificada sobre una estació d'època ibèrica. Formava part d'una propietat d'una extensió de tres vessanes aproximadament dedicada al conreu de la vinya i l'olivera.



Figura 1. Dolmen de la Creu d'en Corbatella. Roses

L'any 1794, en la Guerra Gran, els francesos obriren un camí que passava per davant de la masia, per pujar peces d'artilleria de calibre 24 i morters, amb l'objectiu de bombardejar la plaça forta de la Ciutadella.

El 20 de maig de 1957, Francesc Riuró és nomenat Delegat Local del Servei Nacional d'Excavacions Arqueològiques. Lluís Pericot li encarrega l'excavació, restauració i estudi del dolmen de La Creu d'en Cobertella; el qual el porta a terme entre el 15 de juliol i el 15 d'agost d'aquest any. Riuró fa un informe detallat, tècnic i arqueològic, del qual ens ha atret l'atenció la gran llosa que cobreix el monument funerari. Va calcular el pes de la llosa que fa 5,65 per 4,10 metres i 40 centímetres de gruix; deduint un pes de 18 tonelades mètriques, considerant que el pes mitjà del granit és de 2.700 quilos per metre cúbic. La càmara interior medeix gairebé 4 metres de llargada per 3,20 d'amplada i 2,45 d'alçada. Cal dir que les publicacions de Riuró son eines indispensables de saber i memòria.



Figura 2. La Ciutadella de Roses en l'actualitat

TREBALLS ARQUEOLÒGICS

Francesc Riuró va ser un científic adelantat al seu temps, un intuïtiu descobridor infatigable, d'una intel·ligència privilegiada; de formació autodidacta mai va deixar d'aprendre. Les seves fonts foren els millors professionals del moment, les seves incansables lectures i especialment el contacte directe amb el territori. Modest, tenaç pacient, meticulós; defensor del patrimoni gironí va obrar per descobrir-lo i per protegir-lo.

Ha estat un dels gironins d'aquests temps d'una intel·ligència més remarcable. Els seus estudis són decisius, d'una lluminositat i una documentació essencials. Al meu modest entendre fou un home d'excel·lent consell, generós i d'una gran humanitat, el record del qual em suscita sentiments de gratitud gairebé filial. Ens ha deixat com a llegat a tots els qui el tractaren una imatge inoblidable, i els testimonis de la seva vastissima curiositat. Tenia totes les qualitats relacionades amb l'amistat, la generositat, l'abnegació i el treball.

Riuró va patir com d'altres molts catalans la repressió política del règim dictatorial; amb la desfeta de la República el seu càrrec de la Generalitat va desaparèixer, tot i haver salvat importants i valuoses obre d'art, de ser cremades o espoliades, pel sol fet de tenir una concepció del nostre país diferent dels que van guanyar la guerra; a més a més de l'oblit en temps de democràcia. No obstant això les excepcions son certes però escasissimes; per uns i els altres, malgrat tot fou una persona imprescindible, ell sempre va estar predisposat per treballar i desenterrar les arrels més antigues dels nostres avantpassats prescindint de les ideologies.

Fou un home d'una gran capacitat de fer feina i d'una basta erudició; delineant de professió i arqueòleg de vocació, emprenedor infatigable, val dir que a mes exercí de topògraf, dibuixant, restaurador, fotògraf, numismàtic, historiador, escriptor, pintor... en definitiva

un entès multidisciplinar. Ens trobem, doncs, davant un personatge d'escassa primarietat, molt complex, extremadament cultivat i d'una memòria excepcional.

Durant bona part del segle XX Riuró va donar un impuls decisiu a l'arqueologia de les comarques gironines, quan la investigació d'aquesta matèria es trobava en un moment incipient i rudimentari. Mestre de professors els seus coneixements i consells foren decisius.

Les seves intervencions més detacades en el camp de l'arqueologia han sigut:

PALEOLÍTIC

Cau del Duc (Torroella de Montgrí); Puig d'en Roca (Girona); Cau de les Guilles (Roses); Pedra Dreta, Cova i Cau de les Goges (Sant Julià de Ramis); Bora Gran d'en Carreras i Encantats (Serinyà); Cal Coi (Maçanet de la Selva); Penedès (Santa Cristina d'Aro); Roc de la Melca (Sant Aniol de Finestres); Coma d'Infern (Les Planes d'Hostoles).

NEOLÍTIC

Necròpolis del Puig d'en Roca (Girona); necròpolis de Sant Julià de Ramis, Puig del Moro (Sant Aniol de Finestres); Cova del Calabre (Sadernes); cova del Pasteral (la Cellera de Ter), Puig ses Fosques (Calonge de Mar), Creu d'en Corbatella i Tomba del General (Roses), la Mota (Cervià de Ter), Paborde (Alp), Tramaced (província d'Osca), navetes de "Can Roig Nou" de Felanitx (Mallorca), naveta de Son Maiol (Mallorca).

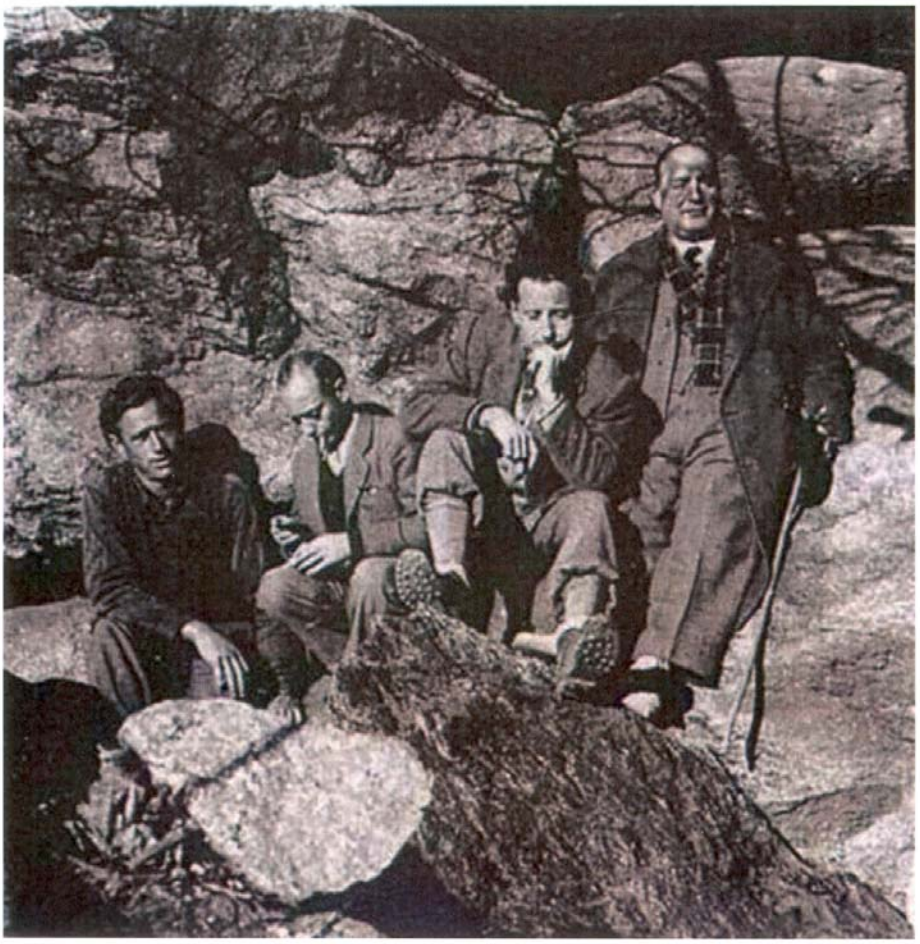


Figura 3.
Cau de les Guilles, Roses, novembre de 1946. D'esquerra a dreta: Sinyol, Riuró, Olivai Pericot

EDAT DEL BRONZE – 1a EDAT DEL FERRO

Necròpolis d'Anglès, Cova Bora Tuna (Llorà), Cova de Can Simón (Girona), Cova de Cant Sant Vicenç (Sant Julià de Ramis), Can Bec de Baix (Agullana), Puig Alt (Roses), Carretera N-II (Pontós), Montilivi (Girona), Carretera-N-II (Ermedàs)

CULTURA IBÈRICA I ROMANA

Puig de Sant Julià (Sant Julià de Ramis), Puig d'en Rovira (Quart d'Onyar), Sant Grau (Sant Gregori), Puig d'en Carrerica i Llorà (Sant Martí de Llémenea), Estanyol (Bescanó), Castell de la Fosca (Palamós), Puig de l'Alia (Amer), Mas Castellà (Pontós), Peralada, Castell d'Hostalric, Sant Mori, la Palomera (Sant Aniol de Finestres), Montsoriu (Arbúcies), Font Morisca (Palafrugell), els Padrets (Blanes), Bosquet del Rajoler (Palol de Revardit), Barri Vell i Palau-sacosta (girona), Puig Ardina (Riudarenes), Plana Basarda (Sant Feliu de Guíxols), Pla de Palol (Platja d'Aro), Riera d'en Xunclà (Sarrià de Ter), Empúries (l'Escala), la Ciutadella (Roses), Sant Julià de Llor (Sant Julià de Llor i Bonmatí), Aiguaviva, Vilablareix.

VISIGOTS FINS A L'EDAT MITJANA

La Ciutadella i Puig Rom (Roses), Sant Pere de Rodes (el Port de la Selva), Serrat de les Llebres (Sant Aniol de Finestres)

ACTIVITATS A ROSES

Recordo que al parlar amb Riuró de Roses i tenia una especial predisposició, s'entreveia en la seva conversa al referir-se sobre qualsevol qüestió de la dita vila que li tenia un record vivíssim i de gran apreci. Per aquest motiu, sense menysprear altres llocs que va freqüentar, l'he volgut destacar.

El temps tot ho esborra, perquè això no passi he recollit del seu diari, publicat per l'AAG els anys 1995-1998, les vivències d'aquest racó magnífic de la Costa Brava que ell va sentir com seu (hi va tenir una segona residència). Només voldria afegir un prec a les autoritats municipals de Roses; que la memòria de Francesc Riuró sigui recordada; ell en vida el nom de Roses, molt abans del turisme, el va escampar pel mon fundant les bases del progrés cultural que ara te el municipi. D'entre tot el seu treball aquí cal destacar la defensa aferrissada per la protecció del patrimoni rosinc, especialment i sobretot de la Ciutadella.

Josep Pla, va escriure *"Catalunya és un país que ha estat indiferent pel passat i pel present. Pel futur, ja ho veurem"*.

CRÒNICA DE CINQUANTA ANYS D'ACTIVITAT ARQUEOLÒGICA
PUBLICADA PER FRANCESC RIURÓ ALS QUADERNS DE TREBALL DE L'AAG (NÚMS. 8 I 9)

1933

Juny. Davant de l'intent de demolició de la Ciutadella de Roses, la Comissió de Monuments de Girona sol·licita de l'ajuntament d'aquesta localitat que siguin respectades la portalada i les restes de l'església existent dins del recinte **(figura 9)**.

1934

Durant aquest any i els següents, Ferran Cufí, de Roses, realitza diverses prospeccions arqueològiques dins el recinte de la Ciutadella, continua així les que s'havien efectuat els anys 1916 i 1917 per ordre de P. Bosch Gimpera.

1936

Ferran Cufí, de Roses, es desplaça a Girona per mostrar-me els materials arqueològics obtinguts en les seves prospeccions realitzades dins del recinte de la Ciutadella d'aquesta localitat.

Amb data 22 de juliol es constitueix per resolució de la Comissaria de la Generalitat la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic. Formem part de la comissió Carles de Palol, Francesc Riuró, Joan Turón... A Miquel Santaló se li ha assignat el càrrec de president.

Amb data 23 d'octubre, Pere Bosch i Gimpera, comissari dels Museus de l'Arqueologia de la Generalitat, em tramet un nomenament de designació de comissari delegat del Museu Arqueològic de Girona i corresponsal del Servei del Patrimoni Artístic, Històric i Científic a Girona i comarca.

1937

El dia 3 de setembre em mobilitzen per a la incorporació a l'exèrcit. Em destinen a la 140 Brigada Mixta de la 32 Divisió, localitzada a Tortosa. De Tortosa ens traslladen a Tramaced, província d'Osca. El 16 de novembre, i amb motiu del nomenament de milicià de Cultura em traslladen a Lleida.

1938

Passo el mes d'abril a ocupar una vacant al Grup de Defensa de Costes de Roses. Ja instal·lat a Roses i després de comunicar-me amb Ferran Cufí, realitzem amb aquest del maig al novembre, quatre sondeig de prospecció dins el recinte de la Ciutadella. Amb Miquel Cufí recuperem una làpida del segle X partida en dues parts utilitzades com a dovelles en un dels arcs de la nau central de les restes de l'església de Santa Maria.

1940

El gener ve a Girona el professor Lluís Pericot, el dia 5 em proposa visitar el poblat ibèric de Sant Julià de Ramis. De retorn coincidim al Museu de Galligants amb Miquel Oliva i Prat, circumstància que aprofito per presentar-lo a Pericot i fen esment de la seva afició a l'arqueologia.

1942

Octubre. El director del Museu de Galligants J. Álvarez Sáinz, gestiona la meva incorporació oficial en aquest centre, proposta que és denegada per la Diputació pels meus antecedents polítics; li recomano Miquel Oliva el qual, és actualment, funcionari d'aquest organisme.

1943

Amb data 1 de juliol J. Álvarez m'entrega un certificat on fa constar que realitzo funcions de conservador al Museu.

L'11 d'octubre em designen membre de la Secció de Prehistòria del *Instituto de Estudios Pirenaicos del Consejo Superior de Investigaciones Cientificas.*

1945

El 19 de juny Lluís Pericot envia a Joaquim Pla i Cargol la quantitat de 1.000 pessetes perquè me les entregui amb l'encàrrec d'iniciar, altra volta, treballs d'excavació a la Ciutadella de Roses... Amb motiu d'aquestes excavacions, Pericot em tramet un ofici de nomenament de delegat de la Comissaria Provincial d'Excavacions Arqueològiques amb data 25 d'agost, per poder realitzar els esmentats treballs.

Entre setembre, octubre i novembre es realitzen els primers treballs oficials a la Ciutadella. Es practiquen prospeccions a l'exterior del recinte del cenobi, a l'interior de l'església i al claustre.

En ocasió d'assistir als treballs efectuem una visita prospectiva al Cau de les Guilles, després de molt trescar per localitzar-lo.

1946

Des del mes d'abril continuem els treballs de prospecció a la Ciutadella amb Miquel Oliva la meva col·laboració i la de Pere Palol que s'integra a l'equip iniciant l'excavació al recinte del claustre i dels cenobi, junt a les restes de Santa Maria, on apareixen diverses sepultures medievals, entre aquestes la d'un abat. La documentació fotogràfica corre a càrrec meu.

Efectuem una segona visita al Cau de les Guilles on recollim materials de sílex i ceràmics.

El dia 20 d'abril efectuem una excursió exploratòria pel massís del terme de Roses amb Pere de Palol i Ferran Cufí. Visitem els dòlmens del sector. Realitzo fotografies de monedes de les col·leccions d'Alfons Llorens i d'Esteve Guerra, procedents de la Ciutadella.

La Comissió de Monuments concedeix una petita subvenció destinada als treballs de Roses a nom de M. Oliva i F. Riuró.

El comissari general d'Excavacions Arqueològiques Julio Martínez Santa-Olalla em tramet, amb data 21 d'octubre, el nomenament d'ajudant de la Comissaria Provincial del ram (Dr. Pericot).

Durant els mesos d'octubre i novembre continuen els treballs d'excavació a la necròpolis de llevant del monestir, dintre l'àmbit de la Ciutadella de Roses. En una capa profunda apareix un fragment de ceràmica àtica de figures roges, corresponent a un cràter. Pere de Palol inicia els treballs prospectius al poblat visigot del Puig de les Muralles, sobre Roses. En aquest període efectuem altres visites de prospecció al Cau de les Guilles i,

finalment els dies 23 i 24 de novembre, es realitza una cala en presència de Lluís Pericot, i apareixen materials lítics d'època paleolítica i en altres llocs del Cau, es recull ceràmica del bronze-ferro. Un amic nostre de Roses, Joan Ortensi, ens porta per mar amb el seu llagut, a la Punta de la Figuera, per explorar la cova de la Reparada, en terme ja de Cadaqués.

Durant una excursió per les rodalies de la Serra de Rodes, realitzada el mes d'octubre, es produeix el descobriment d'una cista megalítica junt al Coll de Fitor, la qual posteriorment s'anomenarà la Tomba del General. Junt amb nosaltres hi assisteix Pere de Palol i altres amics. Després d'una segona excursió pels mateixos indrets amb P. De Palol i M. Oliva i alguns amics de Roses, realitzada amb la intenció d'explorar i localitzar nous megàlits, o altres jaciment arqueològics, ens deté la Guàrdia Civil per ordre del cap de les tropes de les bateries de Falconera, acusats d'espionatge. El dia següent, per mediació de Martín Almagro ens posen en llibertat.

1947

El novembre i primers de desembre Pere de Palol continua els treballs d'excavació al poblat visigòtic del Puig de les muralles de Roses, amb la meva col·laboració per realitzar planimetries i documentació fotogràfica. S'efectuen també alguns treballs complementaris a la necròpolis de llevant del monestir de la Ciutadella. Alternativament amb aquests treballs esmentats, Pere de Palol realitza tasques d'excavació en un petit jaciment aparegut durant unes labors agrícoles a la vinya de Can Ponac o de les Arenes del terme de Roses propietat d'Esteve Guerra.

1955

El juliol es realitzen gestions, segons Miquel Oliva, per la meva incorporació al Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació, les quals resulten infructuoses.

Amb data 3 de novembre el comissari general d'Excavacions Arqueològiques, Julio Martínez Santa-Olalla, em tramet un nou nomenament d'ajudant de la Comissaria d'Excavacions Arqueològiques de Girona.

1957

Amb data 20 de maig, el director general de Belles Arts m'atorga el càrrec de delegat local de Roses, del Servei Nacional d'Excavacions Arqueològiques (S.N.E.R.), a proposta de Lluís Pericot.

El Dr. Lluís Pericot m'encarrega l'excavació estudi i restauració del dolmen de la Creu d'en Cobertella de Roses, parcialment enrunat. Els treballs es realitzen entre el 15 de juliol i el 5 d'agost.

L'ajuntament de Roses compra el dolmen de la Creu d'en Cobertella i els terrenys circumdants i posteriorment el cedeix a la Diputació de Girona.

Com a delegat a Roses del Servei Nacional d'Excavacions, redacto, aquest mes de novembre, un informe sobre la història arqueològica de la Ciutadella i els seus vestigis d'època antiga i medieval per a la sol·licitud de la concessió de la condició de Monument Nacional a favor d'aquestes importants restes.

1958

Durant la primera part de les vacances d'estiu del 15 de juliol al 5 d'agost, s'inicien els treballs de neteja, desenrunament i consolidació de les restes de l'església de Santa Maria de la Ciutadella de Roses, els quals porto en qualitat de delegat del S.N.E.A. Aquests treballs continuaran els anys següents.

1959

Del 15 al 22 de juliol part de vacances a Roses per continuar el control dels treballs de neteja i consolidació de les restes de l'església de Santa Maria de la Ciutadella. Han aparegut diversos elements de la portada romànica tardana i fragments d'una làpida sepulcral. Els treballs es prolongaren fins el 15 d'agost i n'efectuem visites periòdiques. El dia 4 d'agost s'inicien les obres de consolidació de les pilastres de la nau.

1960

22 d'Abril. Desplaçament a Roses amb Joan Sanz. Conversa amb l'alcalde sobre la qüestió de la Ciutadella. El diàleg ha estat polèmic.

Del 16 de juliol al 8 d'agost, vacances a Roses. Prosseguim els treballs a l'església de Santa Maria de la Ciutadella (3a campanya). Alternativament amb aquests treballs, realitzem amb personal d'un contractista d'obres quatre cales de prospecció amb el propòsit de situar restes d'època antiga. A la cala núm. 3 apareixen restes prehistòriques que representen els testimonis més antics recollits fins ara a la Ciutadella.

1961

11 de Gener. Realitzo un pla de la Ciutadella de Roses i terrenys perifèrics amb indicació de les zones arqueològiques per a la Diputació General de Belles Arts.

22 de Febrer, data del decret de declaració de la Ciutadella de Roses i terrenys adjacents, conjunt històric i artístic (Butlletí Oficial de l'Estat del 8 de març).

21 de març, data de nomenament a favor meu d'inspector a Roses del Servei de Defensa del Patrimoni Artístic Nacional atorgat pel comissari de zona senyor Carlos Cid.

Desplaçament a Roses el dia 3 d'abril, amb l'arquitecte de zona del Patrimoni senyor A. Ferrant i M. Oliva, J. Sanz, per a la qüestió de la Ciutadella.

13 de maig. Inspecció a les obres de demolició de la part frontal de la Ciutadella de Roses. Ens hem entrevistat amb l'alcalde Esteve Guerra.

Dia 17 de juny, a Roses per inspeccionar les obres de demolició de la part frontal (costat dret de la porta), de la muralla de la Ciutadella. Documentació fotogràfica. Continua l'enderrocament, ja que el concessionari es repenja en l'ordre que li concedeix permís condicional.

5 d'agost, nova visita d'inspecció a les obres d'enderrocament de la muralla de la Ciutadella de Roses. En els treballs de desmunt de l'espatllera de la part oriental, han aparegut importants restes d'un jaciment hel·lenístic i romà. Per aquest motiu s'han denunciat a la Direcció General de Belles Arts la destrucció d'aquests vestigis i la dispersió de les restes aparegudes entre les quals s'hi compta les d'un forn ceràmic. Conseqüentment el director general de Belles Arts, actual senyor G. Nie-

to, es trasllada a Girona el dia 11 per assabentar-se detalladament de la qüestió i determinem traslladar-nos a Roses per tenir una noció visual del problema. Junt amb el director general hi assistim amb M. Oliva i J. Sanz i ens entrevistem amb els representants de la urbanitzadora i els donem l'ordre de parar momentàniament les obres en aquest sector.

Anteriorment als fets al·ludits, s'havia arribat a un principi d'acord entre el cap visible dels concessionaris, senyor Dalmau i la Delegació Provincial del Servei (S.N.E.A.), per tal d'efectuar treballs arqueològics accelerats, amb un lapse de temps limitat, amb l'aportació econòmica necessària per part dels primers, a fi de deixar-los després els terrenys lliures per realitzar la urbanització. Aquesta entesa no fou mai acceptada per la Delegació Local ni tampoc per l'aparellador del Servei de Conservació del Patrimoni que intentàrem, per tots els mitjans, que no s'aconseguís l'acord. L'aparició en els treballs de desmunt, del jaciment hel·lenístic i romà, posà fi de manera definitiva a la possibilitat d'aquest acord.

23 de setembre. Es produeix la voladura d'una part de la muralla oriental de la Ciutadella de Roses, enregistrada en la documentació fotogràfica.

14 d'octubre, desplaçament a Roses. Després de la denúncia i de les indicacions verbals del director general de Belles Arts perquè es paressin momentàniament les obres de demolició, no complides, aquest envia l'orde oficial de la paralització dels treballs per un període indefinit. Caldrà segons les seves indicacions efectuar visites periòdiques per comprovar si s'observa aquesta ordre. Posteriorment calgué retirar-la car se'n feia cas omès. Durant els treballs no autoritzats, en obres de rebaix i explanació del terreny, apareixen restes de fonamentació i mur d'època preromana i romana que demostren l'existència d'un nucli urbà en aquest sector de la Ciutadella.

1962

Setembre. El concessionari dels terrenys de la Ciutadella ha continuat les obres a l'exterior del recinte, en treballs d'excavació i explanació dels glacis. Al límit dels terrenys que s'anivellen per la part nord-oriental, a prop del camí de l'escorxador, han aparegut restes antigues. S'ha comunicat a Madrid.

1963

Finals de febrer. Es prepara la documentació per a l'expedient de declaració de Monument Nacional del poblat visigot del Puig de les Muralles de Roses. Hi aporto el plànol realitzat en col·laboració amb Pere de Palol (figures 4 i 5).

5 d'abril. Desplaçament a Roses amb Carlos Cid, Joan Sanz i Miquel Oliva per la qüestió del Puig de les Muralles.

Entre maig i juny. La Delegació Provincial del Servei d'Excavacions (S.N.E.A.) realitza treballs de prospecció i excavació en el sector que, a partir d'aquests moments, serà conegut com a "Barri Hel·lenístic" de la Ciutadella de Roses.

Del 19 al 27 de juliol. Realitzo durant les vacances i com a delegat local de Roses del S.N.E.A., una tanda d'excavacions al barri hel·lenístic de la Ciutadella, continuant els treballs ja esmentats de la Delegació Provincial.



Figura 4. Roses, Ciutadella. Juliol de 1963. Primera campanya sector hospital. Foto: Riuró



Figura 5. Panoràmica de les primers excavacions del barri hel·lenístic de la Ciutadella de Roses. Juliol de 1963. Foto: Riuró



Figura 6. Ciutadella de Roses. El Cardús del barri hel·lenístic. Juliol de 1964. Foto: Riuró

1964

16 i 17 de juny. Realitzo els dibuixos de la ceràmica paleocristiana amb els símbols apareguda a les capes superiors de l'excavació en el barri hel·lenístic **(figura 6)**.

1965

A finals d'agost arriben notícies que el recurs que havien presentat al Tribunal Suprem els concessionaris dels terrenys de la Ciutadella contra l'ordre de la Direcció General de Belles Arts de paralització de l'enderrocament de les muralles i anivellació dels terrenys per construir-hi una urbanització, l'havien perdut, de la qual cosa ens en congratulem.

1967

Principis de juny. Desplaçament a Roses per preparar la 8a. Campanya d'excavacions al recinte de la Ciutadella.

8 de juliol. En una nova visita a la Ciutadella, coincidim amb el professor Maluquer de Motes que realitza que realitza una curta campanya complementària de la realitzada per ell el novembre de 1965.

Del 10 al 15 de juliol i de l'11 al 15 d'agost. Esmerço el temps sobre de l'activitat professional a la restauració i classificació de monedes procedents de les excavacions de la Ciutadella. La restauració és, a voltes, prou difícil per el mal estat de les peces.

31 d'agost. Obtenció de dades i mides per completar el pla del sector excavat de la Ciutadella.

1968

De l'11 al 15 d'abril. Setmana Santa a Roses. Aprofito l'ocasió per prendre dades del sector ampliat de les excavacions a la Ciutadella per posar al dia el plànol.

1969

22 de febrer. Desplaçament a Roses amb J. Sanz aparellador del Patrimoni Artístic i M. Oliva. La brigada del Patrimoni restaura l'absis de l'església de Santa Maria.

El dia 5 d'agost. Desplaçament a Roses amb M. Oliva. Després de la defunció de J. Sanz (25 de juny), cal que jo m'encarregui del control de les obres de l'església. Ullada a les excavacions del "barri hel·lenístic".

Del 13 al 22 de novembre. Realitzo un plànol de la Ciutadella de Roses, amb els seus terrenys adjacents i la situació de les fites novament replantejades en presència de l'arquitecte de zona del Patrimoni, senyor Alexandre Ferrant.

1970

De manera igual que l'any passat, partint del gener fins al juliol, dedico el temps sobrer a restaurar i classificar i fotografiar monedes procedents de les excavacions de Roses i Ullastret i, últimament, de les procedents d'excavacions per a la restauració de zones de les restes de Sant Pere de Rodes.

1971

Del 7 al 9 de juliol. Estada a Roses. Aprofito l'ocasió per visitar el sector de les excavacions i les obres de restauració de les restes de l'església de Santa Maria.

Del 14 al 31 de juliol. Vacances a Roses. Les obres de demolició de les muralles de la Ciutadella resten paralitzades momentàniament seguint les ordres de la Direcció General de Belles Arts.

A partir del mes de novembre. Es realitzen reunions prèvies a la fundació de l'Associació Arqueològica de Girona.



Figura 7.
Vista de Roses per Fargnoli, 1910

1972

A principis d'any té lloc la fundació de l'Associació Arqueològica de Girona. Els seus membres mes significatius són Josep Canal, Josep M. Bedoya, Francesc Reixach, M. Verdaguer, Torres i d'altres assessorats per Miquel Oliva.

El 15 de setembre. Efectuem una excursió a Ribes de Freser per establir contacte amb un grup d'aficionats a l'arqueologia, el cap dels quals és Eudald Carbonell de qui temps a venir se'n parlarà pel seu impuls en l'aplicació de noves teories i sistemes per rebutjar el que és empíric tradicional i establir el que és logicoanalític per arribar a les conclusions mes modernes sobre el procés de la dinàmica arqueològica (indústria lítica paleolítica).

1973

Seguint la norma dels anys anteriors es continua excavant a Ullastret i a la Ciutadella de Roses.

1974

El dia 11 d'octubre. Miquel Oliva em posa en coneixement de la trista notícia de la mort del professor Pere Bosch Gimpera, produïda el dia 9 a la ciutat de Mèxic. Qui havia de dir que ell mateix seguiria, vuit dies després, semblant camí. Oliva sofreix un tràgic accident de carretera prop de Castelló d'Empúries al vespre del 17 del mateix mes en retornar dels treballs de Roses. Amb Miquel Oliva hi he estat vinculat des d'abans dels inicis de la seva trajectòria arqueològica a la qual el vaig introduir.

1975

15 i 16 de setembre. Interviu que, sobre la base d'un esquema de Francesc Reixach, el redacto i l'entrego el 30 del mateix mes, per publicar el Butlletí Núm.1 de l'Associació Arqueològica de Girona.

1978

Dies 30 d'abril i 1 de maig. Estada a Roses. Visita a la zona d'excavacions de la Ciutadella i desplaçament a les contrades properes on es troben alguns megàlits, coves i restes de construccions altmedievals, acompanyats per Joan Ortensi zelador del Patrimoni.
El dia 12 d'octubre es produeix el traspàs de Lluís Pericot i Garcia, gironí eminent. Des dels càrrecs que ocupà esmerçà molta comprensió esforços i ajut als arqueòlegs i aficionats gironins dels anys 40 al 70, sobretot, molta comprensió.

Apèndix

Durant les prospeccions realitzades a Roses l'any 1938 amb Ferran Cufí (la relació amb el qual fou motivada per Josep Fraga), tinguérem la col·laboració moral i material en algunes ocasions, dels meus companys del Grup de Defensa de Costes de Roses, Josep Ferrusola (sogre del president J. Pujol, posteriorment) i Pere Montserrat i Soler, aleshores periodista, dels quals recordo amb goig aquella amistat i ajuda.

Francesc Riuró

Girona, desembre de 1990

RECULL DE NOTES I MANUSCRITS

Per formar la "*Carta Arqueològica de España*", l'any 1947, s'encarregà a Lluís Pericot, Martín Almagro, Miquel Oliva, Pere de Palol i Francesc Riuró, la recollida de dades dels jaciments arqueològics de la província de Girona **(figura 8.)**.

Riuró confeccionà unes fixes en les quals aplega la informació fins al moment disponible; algunes de les quals es poden consultar al llibre *Recull de treballs de F. Riuró* editat per l'A.A.G. en l'any 2006, del qual en sóc autor. Aquí en presentem una de inèdita referent a Roses.

Francesc Riuró pren part activa en la fundació de l'A.A.G., els seus coneixements són essencials per el reconeixement de nous i importants jaciments. L'any 1955 Francesc Reixach li fa una entrevista, que surt publicada en el nostre primer *Butlletí*. Presentem aquí l'original que Riuró ens va entregar.

A principis dels anys 80 la nostra publicació *Butlletí/Quadern de Treball* es converteix en l'editora dels treballs científics del Sr. Riuró.

L'any 1997 Josep Canal m'ofereix la difícil tasca de coordinar anualment els *Quaderns*. L'any següent presentem el número 9 celebrant els 25 anys de l'entitat. Els meus contactes amb Francesc Riuró són mes estrets i habituals, a pesar de la seva ja considerable edat, és molt rigorós amb els seus escrits i la seva memòria continua excel·lent; una mostra és la nota del 8 d'abril de 1999 **(figura 11)**.

CARTA ARQUEOLOGICA DE ESPAÑA

Provincia de GERONA.

Distribución de trabajo

Preámbulo, Paleolítico, Epipaleolítico y cultura dolménica

Dr. D. Luis Pericot.

Neolítico, Eneolítico y Bronce. y relación hachas de mano sueltas.

Miguel Oliva.

Cultura Ibérica y toda la Cartografía

Francisco Riuré.

Epoca paleocristiana y visigoda.

P. de Palol

Ampurias

Dr. Martin Almagro

Excavaciones de Rosas y época romana, entre todos los colaboradores en general.

Gerona, Marzo de 1947.

Figura 8.
Carta Arqueológica de España. Any 1947

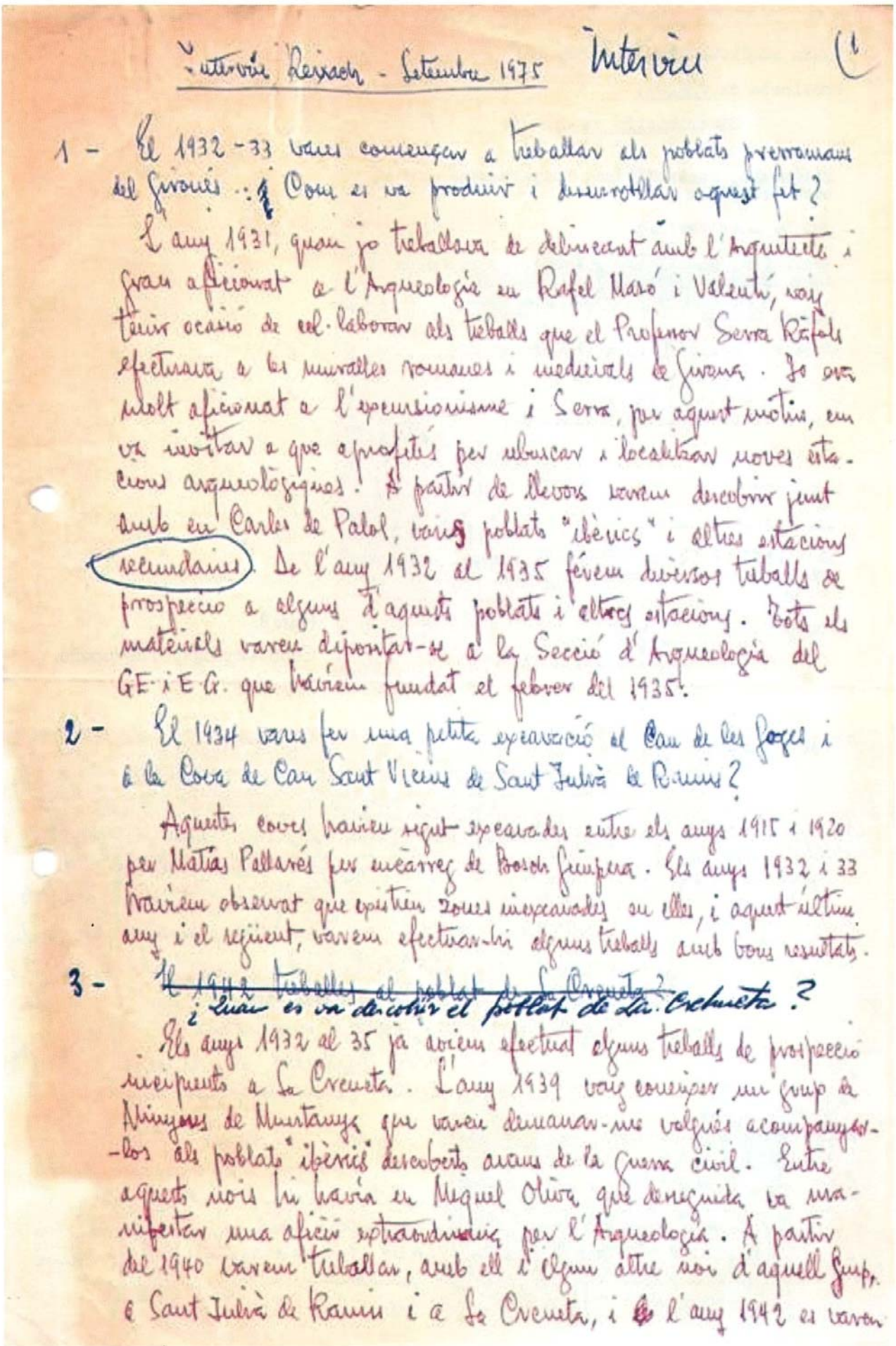
P.T de Figueres

Roses

Juny de 1933.— La "Comisión Prov.al de M.N." envía una comunicació al Sr. Alcalde de dita vil·la per a que sigui respectada, en les obres de demolició de la ciutadella, ~~tambe~~ la porta d'entrada, els restes de l'església empleada en el mateix recinte i tots els detalls i restes de valor arqueològic que puguin aparèixer en dits treballs de demolició.
(Memoria de la "Comisión" de Girona 1932-34)

Setbre de 1931.— La "Comisión" envía un escrit a l'Ajuntament de Roses per a que no es destrueixi ni es permiti la porta d'entrada a la ciutadella d'aquesta vil·la, i que siguin respectats els detalls arqueològics que puguin trobar-se en les muralles de la mateixa.
(Memoria de la "Com." de 1931)

Figura 9. Sol·licituds referents a protecció arqueològica del laCiutadella de Roses (Anys 1931 i 1933)



Entrevista Reixach - Setembre 1975 Interviu (1

1 - El 1932-33 vareu començar a treballar als poblats prerromans del Gironès... ¿Com es va produir i desenrotllar aquest fet?

L'any 1931, quan jo treballava de delineant amb l'arquitecte i gran aficionat a l'Arqueologia en Rafel Masó i Valentí, vaig tenir ocasió de col·laborar als treballs que el Professor Serra Ràfols efectuava a les muralles romanes i medievals de Girona. Jo era molt aficionat a l'excursionisme i Serra, per aquest motiu, em va invitar a que aprofités per ubicar i localitzar noves estacions arqueològiques. A partir de llavors vàrem descobrir junt amb en Carles de Palol, varis poblats "ibèrics" i altres estacions secundàries. De l'any 1932 al 1935 féreu diversos treballs de prospecció a alguns d'aquests poblats i altres estacions. Tots els materials vàreu dipositar-se a la Secció d'Arqueologia del G.E. i E.G. que havíeu fundat el febrer del 1935.

2 - El 1934 vàreu fer una petita excavació al Cau de les Goges i a la Cova de Can Sant Vicens de Sant Julià de Ramis?

Aquestes coves havien sigut excavades entre els anys 1915 i 1920 per Matías Pallarés per encàrrec de Bosch Gimpera. Els anys 1932 i 33 havíem observat que existien zones inexcavades en elles, i aquest últim any i el següent, vàrem efectuar-hi alguns treballs amb bons resultats.

3 - ~~El 1942 treballes al poblat de La Creueta?~~ ¿Quan es va descobrir el poblat de La Creueta?

Els anys 1932 al 35 ja havíem efectuat alguns treballs de prospecció incipients a La Creueta. L'any 1939 vaig conèixer un grup de Minyons de Muntanya que vàreu demanar-me volgués acompanyar-los als poblats ibèrics descoberts abans de la Guerra Civil. Entre aquests nois hi havia en Miquel Oliva que demostrà tenir una afició extraordinària per l'Arqueologia. A partir del 1940 vàrem treballar, amb ell i altres nois d'aquell grup, a Sant Julià de Ramis i a La Creueta, i l'any 1942 es varen

Figura 10. Interviu de Francesc Reixac a Francesc Riuró realitzada el setembre de 1975 i publicada al Butlletí número 1 de l'Associació Arqueològica de Girona de l'any 1978

(2)

iniciar uns treballs més rigorosos i metòdics, amb subvencions de vàris organismes oficials. També els primers passos arqueològics del Dr. Pere de Palol es varen iniciar llavors.

4- Fes un breu resum de la teva intervenció al descobriment de la "Pedra Dreta". ¿Creus que es una estació corresponent al Paleolític Inferior?

Jo fer una visita amb en Miquel Oliva als voltants de la "Pedra Dreta" on hi havia algunes bauxes o obrics en els quals en varies ocasions hi havíem fet prospeccions entre els anys 1933 i 36 amb resultats poc menys que negatius, varem observar que s'havia obert un camí d'accés a un torrent il·luminant amb el torrent allà existent. En veure esquirles de cuarsites tallats i de peces dures fragmentades junt amb altres d'ossos el tall efectuat al marge que limitava el camí primitiu, varem parlar amb el propietari del terreny el qual ens digué que en fer els treballs havien aparegut gran quantitat d'ossos de proporcions que no semblaven corrents. A partir d'aquell moment s'hi varen fer varies treballes de pous tallats o "choppers". En una de les visites va assistir-hi el Dr. Pericot, i en altre, per encàrrec d'aquest, el Dr. Solé Sabarís, geòleg.

Respecte a si crec que es tracta d'una estació corresponent al Paleolític Inferior, dec dir que jo no he vist material corresponent a aquest període o al Paleolític Mig. Això s'haurà de determinar després que els tècnics facin un estudi més complert de l'estació i materials.

5- El 1945, amb l'Oliva, varen fer un petit sondeig a la Bora Tuna de Sòria?

Jo coneixia Bora Tuna d'abans. L'any 1945, amb en Miquel Oliva i posteriorment el 1960 amb ell i els actuals doctors Ricard Martín, i J. Llongueres, que llavors preparaven la llicenciatura, vaig assistir algun dia als treballs.

(3

6 – El 1945-46 excavares també amb Oliva el Cau de les Guilles de Roses?

L'any 1946 es varen fer varies visites al Cau de les Guilles de Roses, una d'elles amb el Dr. Pericot. S'havia obert una cata poc profunda que havia donat ceràmica hallstattica superficial i algunes sílex paleolítics quelcom més avall. Amb el Dr. Pericot es va continuar profunditzant quelcom i els materials començaven aparèixer barrejats, cosa que a ell no li va agradar. Per aquest motiu no es va continuar l'excavació tot i que el tall no era gaire profund.

7 – Tu que has visitat varies vegades el Cau del Duc de Bonsella de Montgrí, ¿ vols dir-me quelcom de les troballes que vares fer?

Per allà l'any 1944 vaig anar-hi per primera vegada en excursió per aquell massis. Vaig trobar enfront mateix de la cova una pedra de basalt, treballada i altres fragments que em va semblar que no tenien interés. El 1961 vaig tornar-hi amb l'Oliva i en Sanz Roca. Les troballes de peces tallades enfront de la cova i per la vessant, varen ésser molt abundants, no sigueut possible recollir-les totes. La resta de la primera troballa la vaig ingressar al Museu aquell mateix any després de fer-ne un dibuix.

8 – Sembla que tu vares donar-te compte de que al Puig d'en Roca hi havia còdols treballats, pots dir-me quelcom?

Mentre s'efectuava l'excavació d'alguns enterraments de la necròpolis neolítica, durant una de les etapes posteriors, any 1961, va cridar-me l'atenció l'abundancia de còdols o palets treballats acumulats sigut amb altres pedres, sobre les sepultures. Al recorrer la muntanya per la banda de Ponent, vaig donar-me compte de que, disseminades per el sòl o mig enterrades, s'en trobaven en gran quantitat. He parlar amb l'Oliva de que podria tractar-se d'una estació del Paleolitic Superior (llevors començavem a tenir coneixement d'aquests materials), varem efectuar una recollida i apilament

(4

sobre el terreny, en vàris llocs de la vessant de Ponent del puig, d'una gran quantitat de peces les quals el Sr. Pascual de la Diputació — que al front d'una brigada arranjava el terreny per plantar arbres —, les devia recollir i traslladar-les al Museu.

9 - El 1954 escrivíes a la Revista Ampúrias sobre l'estació al aire lliure de "Cal Coix". ¿Vols dir-me alguna cosa més?

L'estació de "Cal Coix" la vaig descobrir l'any 1948. Posteriorment vàrem recollir-hi material en diverses ocasions. Les meves impressions inicials, degut a la troballa, en el mateix lloc, d'una falla de sílex típica de la Cultura Catalana dels Sepulcres de Fossa, em va fer pensar que podia tractar-se d'un taller o emplaçament d'aquesta cultura, de la qual, a part dels enterraments o necròpolis, res s'en coneix quasi res o molt poc. La troballa, però, en visites posteriors, de raspadors i burils en relativa abundància, fan pensar que podia tractar-se de quelcom més antic, possiblement del Mesolític.

10 - El 1957 restaures el dolmen conegut pel nom de Sa Creu d'en Cobertella a Roses. Que podries dir?

Aquest dolmen es un megalit emparentat per la seva llosa de coberta que pesa unes 18 tonelades. Havia estat deformat per haver-li suprimit, que sabem quan, una de les lloses verticals. Amb tot, després de la restauració, la seva forma també es diferent de l'original ja que li falta bona part d'el corredor — i com es natural, el túmul, com a la majoria — i precisament es aquesta l'impressió de l'entès que'l veu per primera vegada. Era necessari, doncs, conèixer aquesta forma; calia, per tant, comprobar la possibilitat de l'existència de senyals en el subsol, de la longitud i forma del corredor, senyals que varen aparèixer clarament en efectuar l'excavació de la part frontal del megalit.

11 - Quina es la cultura que més t'interessa de la Prehistòria gironina?

Donades les meves possibilitats, no tinc cap preferència. Totes les cultures de totes les èpoques de la Prehistòria em semblen interessants.

(5

Referent a les nostres comarques, considero molt importants les necròpolis megalítiques amb els seus pous quadrats o rectangulars i les seves afinitats amb altres cultures europees. També ara s'està demostrant que el Paleolític va tenir gran importància aquí. I si parlem de l'època preromana, la cultura anomenada "ibèrica" és interessantíssima i d'ella s'en podria tenir un coneixement molt diferent del que es té en l'actualitat si s'hagessin estudiat altres jaciments dels molts existents.

12 - Quines limitacions creus que ha tingut el desenvolupament de la nostra Arqueologia?

La falta d'especialistes ben formats i amb visió clara dels assumptes, i, sens dubte, la qüestió econòmica. No es pot fer cap crítica de l'actuació del desvetllat Miquel Oliva; al contrari, vull fer-li des d'aquí un calurós homenatge per la seva tenacitat i capacitat de treball que pocs envejaven. Era materialment impossible portar a cap, amb la màxima perfecció que avui es requereix, la quantitat i diversitat d'actuacions que va realitzar.

13 - Quines personalitats has conegut en aquest camp?

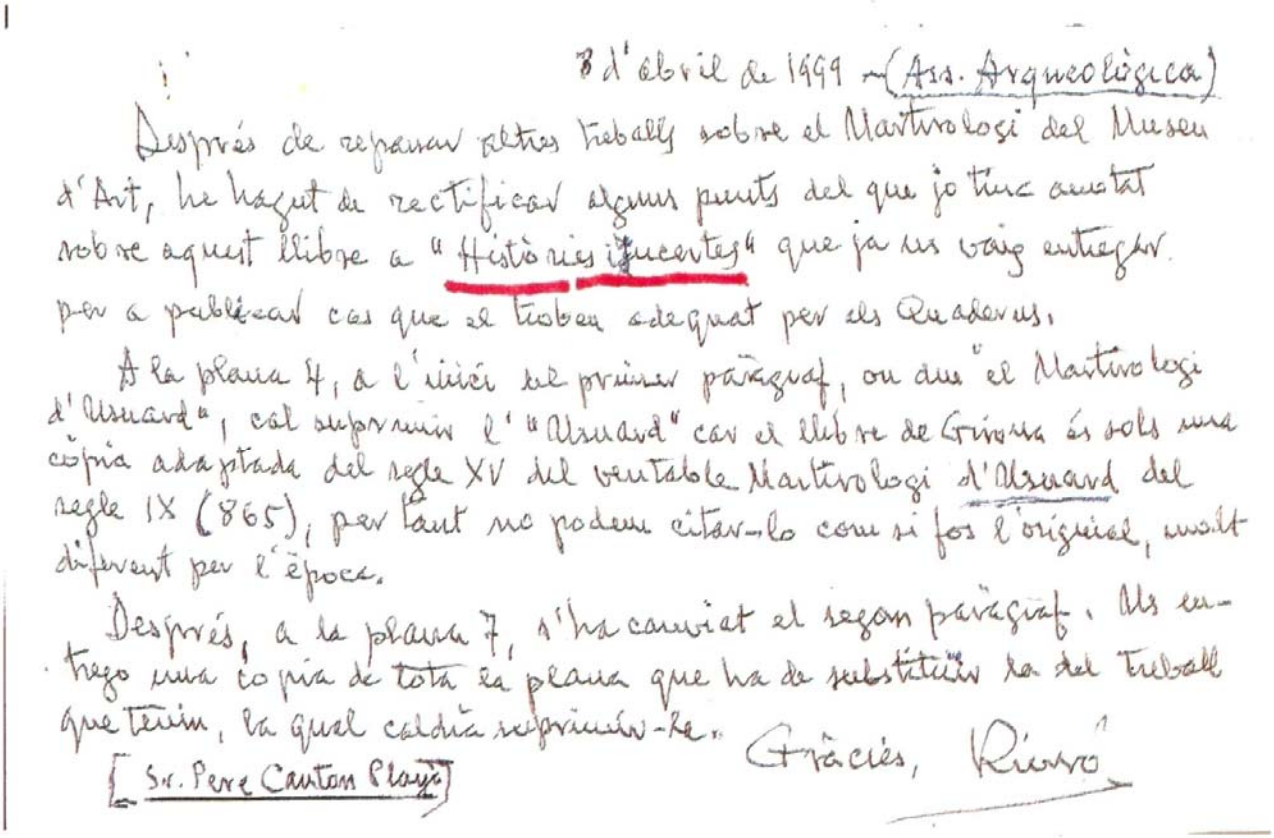
He conegut algunes personalitats en el camp de l'Arqueologia. Des del Professor Borch Cinjera, passant per Schulten i l'inefable Doctor Pericot, fins a molts arqueòlegs espanyols, alguns desaparesuts i altres actuals, i alguns estrangers.

14 - Fes un petit resum de la teva idea sobre la Prehistòria gironina.

Les comarques gironines, per les seves condicions geogràfiques, han tingut gran importància per el trànsit de cultures prehistòriques de les èpoques més reculades de l'Humanitat. Poden tenir grans possibilitats per l'investigació com queda demostrat cada dia més i ho serà, sobre tot, si es fomenta la realització de prospeccions en estacions existents sense excavar i d'altres que sens dubte es descobriran. Com es natural, son necessaris els mitjans adequats i indispensables per realitzar això i les possibles excavacions metòdiques posteriors, a les estacions més interessants.

Juliol 1975

F. Riuró


8 d'abril de 1999 (Ass. Arqueològica)

Després de repassar altres treballs sobre el Martirologi del Museu d'Art, he hagut de rectificar algunes punts del que jo tinc anotat sobre aquest llibre a "Històries ignocentes" que ja us vaig entregar per a publicar cas que el trobeu adequat per als Quaderns.

A la plana 4, a l'inici del primer paràgraf, on diu "el Martirologi d'Usuard", cal suprimir l'"Usuard" car el llibre de Girona és solo una còpia adaptada del regle XV del ventable Martirologi d'Usuard del regle IX (865), per tant no podem citar-lo com si fos l'original, molt diferent per l'època.

Després, a la plana 7, s'ha canviat el segon paràgraf. Als entrego una còpia de tota la plana que ha de substituir la del treball que teniu, la qual caldrà reprimir-la. Gràcies, Riuró

[Sr. Pere Canton Playà]

Figura 11. Nota de Francesc Riuró (8 d'abril de 1999).

BIBLIOGRAFIA DE FRANCESC RIURÓ

LLIBRES

Les estacions prehistòriques del Puig d'en Roca II, Les necròpolis neolítiques del Puig d'en Roca i Sant Julià de Ramis. AAG. (amb M. Fusté), Girona, 1980.

ARTICLES

1934 "Sant Julià de Ramis" Butlletí del GEiEG, 114. Girona, març 1934.

1935 "Esbós sobre la cultura ibèrica i el poblat de Sant Julià de Ramis" Butlletí del GEiEG, 125 al 128, 137 i 140. Girona, febrer, març, abril i maig de 1935; febrer i maig de 1936.

1936 "El poblament i la cultura ibèrica del Gironès" Victors, 3. Girona, març 1936.

1937 "L'estació Eneolítica del Pasteral" Butlletí del GEiEG, 143 i 144. Girona, gener i març 1937 (amb M. Pou).

1937 "Avui i els museus" Revista Estel núm. 5 Girona 1937.

1942 "La cueva del Pasteral" Empúries, IV Barcelona, 1942.

1943 "El poblado de la Creueta" Empúries, V Barcelona, 1943.

1943 "El Puñal de Gerona y la expansión de las armas hispánicas por Europa" Empúries, V Barcelona, 1943.

1945 "Un strigilis" en el Museo Arqueològico de Girona" Memorias de los museos arqueològicos provinciales, V Madrid, 1945.

1946 "Un nuevo dolmen" Empúries, VII-VIII Barcelona, 1945-46.

1947 "Nuevos hallazgos en dos cuevas de Sant Julià de Ramis" Empúries, VII-VIII Barcelona, 1946-47.

1949 Rosas como núcleo urbano desde la colonización griega y hechos que con él se relacionan G.E.I.E.G. Girona 1949.

1952 "La labor de la Comisaría Provincial de Excavaciones Arqueològicas durante los años 1942 a 1948" Informes y Memorias de la Comisaría general de Excavaciones Arqueològicas, 27 Madrid, 1952 (amb L. Pericot et alii).

1954 "La estación taller al aire libre de "Cal Coix" (Massanet de la Selva)" Empúries, XV-XVI Barcelona, 1953-54.

1958 "El dolmen de "La Creu d'en Cobertella" (Rosas-Gerona) AIEG, XIII Girona, 1958.

1959 Restauración del dolmen de la Creu d'en Cobertella (Rosas) R. De Girona 1959.

1960 "Actividades arqueològicas en Rosas" Revista de Gerona, 10 Girona, 1960.

1962 "Prospecciones arqueològicas en Rosas" AIEG, XV Girona, 1961-62 (amb F. Cufí).

1962 "Nuevos hallazgos en la Necròpolis Hallstáttica de Anglés" Pyrenae, IV Barcelona, 1962 (amb M. Oliva).

1965 "Situación actual de la ex-ciudadela de Roses en los aspectos legal y arqueològico" Revista de Gerona, 31, 1965.

1969 "El valle de St. Aniol de Finestres. Exploraciones aqueològicas" Revista de Gerona, 48, Girona, 1969.

1969 "Un retall d'Història del Grup" Butlletí del GEiEG, 250, 251 i 252 (50è aniversari) Girona, 1969.

1980 "Breu història de la secció d'Arqueologia del GEiEG" Butlletí de l'AAG, 3 Girona, 1980.

1982 El plom amb epigrafia ibèrica del poblat de Castell (Palamós), Cypsela IV Girona, 1982.

1983 "Suggeriments entorn de la problemàtica sobre la població i cultura a les comarques gironines a l'època preromana" Quadern de Treball, 5 AAG. Girona, 1983.

1985 "Museu d'Arqueologia. Presentació" Quadern de Treball, 6 AAG Girona, 1985.

1985 "Diaris dels treballs realitzats dins la Ciutadella de Roses per la delegació local de l'antic Servei Nacional d'Excavacions Arqueològiques en el període comprès entre juliol de 1958 i Juliol de 1963" Quaderns del CECB Banyoles, 1985.

1992 "Rhode" i la colonització grega a la Mediterrània nord-occidental" Quadern de Treball, 7 AAG. Girona, 1992.

1995 "Crònica de cinquanta anys d'activitat arqueològica" Quadern de Treball, 8 AAG Girona, 1995.

1995 "Empúries i la Comissió Provincial de Monuments de Girona" Quadern de Treball, 8 AAG. Girona, 1995.

1995 "Remembrança de Francesc Reixach (1919-1994)" Quadern de Treball, 8 AAG Girona, 1995.

1998 Recensió del Llibre, L'oppida ibèric de Sant Julià de Ramis" Quadern de Treball, 9 AAG. Girona, 1998.

1998 "Contribució al coneixement de l'evolució històrica de la vila de l'Escala" Quadern de Treball, 9 AAG. Girona, 1998.

1998 "Crònica de 50 anys d'activitat arqueològica II" Quadern de Treball, 9 AAG. Girona, 1998.

2003 Noves reflexions sobre Rhode, La colònia grega del golf de Roses Quadern de T. 11 AAG. Girona 2003.

2005 Noves dades sobre el mosaic de Bell-lloc del Pla. Quadern de T. 13 AAG. Girona 2005.

2006 Històries incertes. Quadern de T. 14 AAG. Girona 2006.

2006 Homenatge al doctor Miquel Oliva i Prat. Llibre de l'AAG. a F. Riuró Girona 2006.

ENTREVISTES

1978 Quadern de T. 1 de AAG. Girona 1978.

1988 Llibre. El complex del Plistocè mitjà al Puig d'en Roca. Girona 1988.

1996 Revista de Girona Núm. 179 Girona 1996.

1998 Revista el Celrè Núm. 31 Quart d'Onyar 1998.

2003 Diari de Girona (Dominical, 19-10) Girona 2003.

2006 Llibre homenatge de l'AAG (Pere Canton) Girona 2006.

HOMENATGES

Associació Arqueològica de Girona, any 1987.

Universitat de Girona, any 2000.

Generalitat de Catalunya. Casa de Cultura de Girona, any 2000.

Ajuntament de Girona, any 2000.

Fundació Valvi, premi Joan Saqués, 2007.



Figura 12. Bora Gran d'en Carreras (Serinyà) – 1943. De dalt a baix: Miquel Oliva, Carlos Cid, Lluís Pericot, F. Riuró. A l'esquerra: J. Mª. Pau. A baix: en josep Mª Corominas



Figura 13. Puig de les muralles (Puigrom). Poblat visigòtic. Tardor de 1946. Foto: Francesc Riuró



Figura 14. Poblat visgòtic: muralles. Excavació 1946. Foto: Francesc Riuró



Figura 15. 1980 – Visita al jaciment del Cau de les Goges, Sant Julià de Ramis, actualment inexistent degut a les obres de la variant de Girona de 1991 (E. Carbonell, J. Canal, V. Raimundo, F. Riuró, G. Mezquida, J. de Bedoya, F. Reixach, J. Barco, E. Jiménez, J. Guardiola (Foto: M. Canal)